

JAROSLAV LOPOUR / 3. 8. 2016

Jaroslav Blažek

Již před sto dvaceti lety přišel na tento svět kameraman Jaroslav Blažek. Spolu s kolegy Ottou Hellerem, Janem Stallichem, Karlem Deglem, Václavem Víchem, Juliem Vegrichtem a Václavem Hanušem patří mezi zakladatelské osobnosti české kameramanské tradice. Blažek navíc vynikal vynikající specializací především na exteriérové a krajinné záběry.

Narodil se 3. srpna 1896 v Praze. Již od mládí byl upoután filmem a v devatenácti letech se stal laborantem ve výrobní společnosti Pojafilm. Následně pracoval jako promítač ve Weissově žižkovském kině. Od laboratoře a promítacího přístroje byl jen krok ke stroji přijímacímu. V roce 1919 se poprvé postavil za filmovou kameru, které zůstal věren po zbytek profesionální kariéry.

Jaroslav Blažek proslul především schopností přizpůsobit se každému novátorskému požadavku režisérů. Díky své vynalézavosti dokázal vymýšlet nové postupy a prostředky, aby docílil pro film nejlepší atmosféry a prostředí pro děj. Současně měl smysl pro co nejlepší prostředky filmové skladby (ať se jednalo o velké detaily, rapidmontáže, tonální deformace a optické triky). Jak už bylo řečeno, nejlepších výsledků dosahoval kameraman v exteriérové fotografii, kdy dokázal zachytit specifickou krásu především české krajiny. Proto se na některých filmech o obraz dělili současně dva kameramani – například Jan Stallich nebo Václav Vích natáčeli interiérové scény, Jaroslav Blažek měl na starosti exteriéry.

V němém období konce desátých a během dvacátých let natočil na patnáct filmových titulů. Většinou se jednalo o melodramata rozličné úrovně, ať již to byla *Jindra* (1919) Oldřicha Kmínka, Krňanského *Likérová princeznička* (1922), *Tulákovy srdce* (1922) Jana W. Speergera a Josefa Rovenského, Binovcova *Madame Golvery* (1923), Kmínkův *Dar svatební noci* (1926), *Souboj lásky* (1928) Roberta Zdráhala nebo *Nepočetná žena* (1930), další snímek Oldřicha Kmínka.

Z těchto titulů se vymyká především drama Batalion (1927) režiséra Přemysla Pražského podle stejnojmenného románu a divadelní hry Josefa Haise-Týneckého o pražském advokátovi a poslanci Františku Uherovi (Karel Hašler), jenž se kvůli nevěře své ženy propadne až na společenské dno. Zásluhou Blažkovy kamery se podařilo vykreslit syrovost, sugestivnost a naturalismus prostředí ztroskotaných lidských existencí ze staropražské hospody Batalion. Právě kamerou a za přispění režie a představitelů hlavní a dalších rolí se Batalion zařadil mezi vrcholná díla tuzemské němé kinematografie. Svůj kameramanský úspěch Blažek zopakoval i o dva roky později, když v ponurém melodramatu Martina Friče Varhaník u sv. Víta (1929) rozehrál hru světla a stínů.

Největší práce v hrané kinematografii na Blažka čekala ve třicátých letech, když nasnímal čtvrt stovku titulů různých žánrů i kvality. Z oněch zajímavějších to jsou pokusy Josefa Kodíčka o převody literárních předloh Loupežník (1931) a Obrácení Ferdýše Pištory (1931), další pokus Vladislava Vančury o sociální film Na sluneční straně (1933), Cikánova satirická komedie U nás v Kocourkově (1934), melodrama z Jugoslávie ...a život jde dál... (1935) režisérů Junghanse, Kraemera a Kubáska, špionážní drama Miroslava Cikána Vzdušné torpédo 48 (1936), nízkorozpočtové sociální drama Václava Wassermana Trhání (1936) podle novely Jana Nerudy, Fričovi a Čapkovi Hordubalové (1937) a zfilmované drama Gabriely Preissové Její pastorkyně (1938) pod opětovnou režijní taktovkou Miroslava Cikána.

Mimořádným počinem byl experiment Vladislava Vančury Marijka nevěrnice (1933) ze života vorařů na Podkarpatské Rusi. Dnes je film významný především zachycením krás podkarpatské přírody, hor a autentických obyvatel, na nichž má zásadní podíl Blažkův smysl pro zachycení typických motivů daných exteriérů a jejich krajiny. Ze čtyř českých snímků, které natočil za německé okupace, stojí za zmínku filmy Martina Friče: crazy komedie Těžký život dobrodruha (1941) a drama Barbora Hlavsová (1942). Ve státním filmu se k hrané tvorbě dostal jen krátkými osvětovými snímky Trojí setkání (1955) Hugo Hušky a Váchovy Trampoty pana Mareše (1956).

Kromě kameramanské práce je třeba zvláště připomenout jediný pokus Jaroslava Blažka o režii hraného filmu. Šlo o „hraničářské“ drama Neporažená armáda (1938), ke kterému si Blažek napsal sám i scénář a které jediné reagovalo na podzimní události z roku 1938. Literární příprava filmu probíhala již od května 1937, samotné

natáčení bylo zahájeno v září 1938. Kameramanem byl Julius Vegrícht. Ještě v říjnu byly před následujícím natáčením provedeny změny ve scénáři kvůli aktuálním událostem. Další natáčení bylo přerušeno až v prosinci. Ovšem definitivní dokončení filmu znemožnila rychle se měnící situace pomnichovského diktátu a násilné odtržení československých hranic. Z celého projektu se stihlo natočit asi 900 metrů filmu, především interiérů. Jedna z dochovaných kopií byla po válce zničena požárem. Dnes se ve sbírkách Národního filmového archivu dochovala nitrátní kopie interiérů (zvuk) a němé záběry exteriérů.

Od dvacátých do šedesátých let nasnímal Blažek několik desítek krátkých i dlouhých kulturních, dokumentárních, reklamních a vědeckých snímků. Na většině z nich pracoval v padesátých letech, do poloviny další dekády v rámci Krátkého filmu ve studiích Propagační a Výukový film. Filmy *Batalion* a *Hordubalové* byly uvedeny na festivalu v Benátkách, tam zaujaly natolik, že Blažek na rozhraní třicátých a čtyřicátých let natočil v Itálii několik filmů. Za svoji tvorbu byl oceněn Vyznamenáním Za vynikající práci (1968). Jaroslav Blažek zemřel 9. srpna 1976 v Praze, šest dní po osmdesátých narozeninách.